wheels of his car. He is accompanied by a ram and sometimes he is represented as riding on that animal. Agni was appointed by Brahmā as the sovereign of the quarter between the south and east, whence the direction is still known as Āgneyī. The Mahābhārata represents Agni as having exhausted his vigour and become dull by devouring many oblations at the several sacrifices made by king Śvetaki, but he recruited his strength by devouring the whole Khāṇḍava forest; for the story see the word खाण्डव]. -Comp. -अ (आ) गारम् -रः, -आलयः, -गृहम् [अग्निकार्याय अगारम् शाक० त.] a fire-sanctuary, house or place for keeping the sacred fire; वसंश्चतुर्थोऽग्निरिवाग्न्यगारे R. 5. 25. रथाग्न्यगारं चापार्चीं शरशक्तिगदेन्धनम् Mb. 11. 25. 14. -अस्त्रम् fire-missile, a rocket, -आत्मक *a* [अग्निरात्मा यस्य] of the nature of fire; सोमात्मिका स्त्री, °कः पुमान्. -आधानम् consecrating the fire; so °आहिति. -आधेयः [अग्निराधेयो येन] a Brāhmaṇa who maintains the sacred fire. (-यम) = °आधानम्. -आहितः [अग्निराहितो येन, वा परनिपातः P. II. 2. 37.] one who maintains the sacred fire; See आहिताग्नि.-इध् *m.* (अग्नीध्रः) [अग्निम् इन्द्धे स अग्नीध्] the priest who kindles fire (mostly Ved). -इन्धनः [अग्निरिध्यते अनेन] N. of a Mantra. (नम्) kindling the fire; अग्नीन्धनं भैक्षचर्याम् Ms. 2. 108. -उत्पातः [अग्निना दिव्यानलेन कृतः उत्पातः] a fiery portent, meteor, comet &c. In Br. S. 33 it is said to be of five kinds: दिवि भुक्तशुभफलानां पततां रूपाणि यानि तान्युल्काः । धिष्ण्योल्काशनिविद्युत्तारा इति पञ्चधा भिन्नाः ॥ उल्का पक्षेण फलं तद्वत् धिष्ण्याशनिस्त्रिभिः पक्षैः । विद्युदहोभिः षड्भिस्तद्वत्तारा विपाचयति ॥ Different fruits are said to result from the appearances of these portents, according to the nature of their colour, position &c. -उद्धरणम्, -उद्धारः 1 producing fire by the friction of two araṇis. -2 taking out, before sun-rise, the sacred fire from its cover of ashes previous to a sacrifice. -उपस्थानम् worship of Agni; the Mantra or hymn with which Agni is worshipped (अग्निरुपस्थीयतेऽनेन). अग्निस्त्रिष्टुभ् उपस्थाने विनियोगः Sandhyā. -एधः [अग्निमेधयति] an incendiary. -कणः; -स्तोकः a spark. -कर्मन् *n.* [अग्नौ कर्म स. त.] 1 cauterization. -2 action of fire. -3 oblation to Agni, worship of Agni (अग्निहोत्र); so °कार्यं offering oblations to fire, feeding fire with ghee &c.; निर्वर्तिताग्निकार्यः K. 16.; °र्याधदग्ध 39, Ms. 3. 69, अग्निकार्यं ततः कुर्यात्सन्ध्ययोरुभयोरपि । Y. 1. 25. -कला a part (or appearance) of fire; ten varieties are mentioned धूम्रार्चिरुष्मा ज्वलिनी ज्वालिनी विस्फुलिङ्गिनी । सुश्रीः सुरूपा कपिला हव्यकव्यवहे अपि ॥ यादीनां दशवर्णानां कला धर्मप्रदा अमूः ।). -कारिका [अग्निं करोति आधत्ते करणे कर्तृत्वोपचारात् कर्तरि ण्वुल्] 1 the means of consecrating the sacred fire, the Ṛik called अग्नीध्र which begins with अग्निं दूतं पुरो दधे. 2. = अग्निकार्यम्. -काष्ठम् [अग्नेः उद्दीपनं काष्ठं शाक ०त.] agallochum (अगुरु) -कुक्कुटः [अग्नेः कुक्कुट इव रक्तवर्णस्फुलिङ्गत्वात्] a firebrand, lighted wisp of straw. -कुण्डम् [अग्नेराधानार्थं कुण्डम्] an enclosed space for keeping the fire, a fire-vessel. -कुमारः, -तनयः; सुतः 1 N. of Kārttikeya said to be born from fire; Rām. 7. See कार्त्तिकेय. -2 a kind of preparation of medicinal drugs. -कृतः Cashew-nut; the plant Anacardium occidentale. [Mar. काजू] -केतुः [अग्नेः केतुरिव] 1 smoke. -2 N. of two Rākṣasas on the side of Rāvaṇa and killed by Rāma. -कोणः-दिक् the south-east corner ruled over by Agni; इन्द्रो वह्निः पितृपतिर्नैर्ऋतो वरुणो मरुत् । कुबेर ईशः पतयः पूर्वादीनां दिशां क्रमात् ॥ -क्रिया [अग्निना निर्वर्तिता क्रिया, शाक. त.] 1 obsequies, funeral ceremonies. -2 branding; भेषजाग्निक्रियासु च Y. 3. 284. -क्रीडा [तृ. त.] fire-works, illuminations. -गर्भ *a.* [अग्निर्गर्भे यस्य] pregnant with or containing fire, having fire in the interior; °र्भां शमीमिव Ś 4. 3. (-र्भः) [अग्निरिव जारको गर्भो यस्य] 1 N. of the plant Agnijāra. -2 the sun stone, name of a crystal supposed to contain and give out fire when touched by the rays of the sun; cf. Ś. 2. 7. -3 the sacrificial stick अरणि which when churned, gives out fire. (-र्भा) 1 N. of the Śamī plant as containing fire (the story of how Agni was discovered to exist in the interior of the Śamī plant is told in chap. 35 of अनुशासनपर्व in Mb.). -2 N. of the earth (अग्नेः सकाशात् गर्भो यस्यां सा; when the Ganges threw the semen of Śiva out on the Meru mountain, whatever on earth &c. was irradiated by its lustre, became gold and the earth was thence called वसुमती) -3 N. of the plant महाज्योतिष्मती लता (अग्निरिव गर्भो मध्यभागो यस्याः सा) [Mar. मालकांगोणी] -ग्रन्थः [अग्निप्रतिपादको ग्रन्थः शाक. त.] the work that treats of the worship of Agni &c. -घृतम् [अग्न्युद्दीपनं घृतं शाक. त.] a kind of medicinal preparation of ghee used to stimulate the digestive power. -चित् *m.* [अग्निं चितवान्; चि-भूतार्थे क्विप् P. III. 2. 91] one who has kept the sacred fire; यतिभिः सार्धमनग्निमग्निचित् R. 8. 25; अध्वरेष्वग्निचित्वत्सु Bk. 5. 11. -चयः, -चयनम्, -चित्या. arranging or keeping the sacred fire (अग्न्याधान); चित्याग्निचित्ये च P. III. 1. 132. -2 (-यः, -यनः) the Mantra used in this operation. -3 a heap of fire -चित्वत् [अग्निचयनम् अस्त्यस्मिन् मतुप्; मस्य वः । तान्तत्वान्न पदत्वम् Tv.] having अग्निचयन or अग्निचित्. -चूडः A bird having a red tuft. -चूर्णम् gunpowder. कार्यसमर्थः कल्यस्ति शस्त्रगोलाग्निचूर्णयुक् Śukranīti 2. 93. -ज, -जात *a.* produced by or from fire, born from fire. (-जः, -जातः) 1 N. of the plant अग्निजार (अग्नये अग्न्युद्दीपनाय जायते सेवनात् प्रभवति). 1 N. of Kārttikeya पराभिनत्क्रौञ्चमिवाद्रिमग्निजः Mb. 8. 90. 68. 3. Viṣṇu. (-जम्, -जातम्) gold; so °जन्मन्. -जित् *m.* God; Bhāg. 8. 14. 4. -जिह्व *a.* 1 having a fiery tongue. -2 one having fire for the tongue, epithet of a God or of Viṣṇu in the boar incarnation. (-ह्वा) 1 a tongue or flame of fire. -2 one of the 7 tongues of Agni (कराली धूमिनी श्वेता लोहिता नीललोहिता । सुवर्णा पद्मरागा च जिह्वाः सप्त विभावसोः -3 N. of a plant लाङ्गली (अग्नेर्जिह्वेव शिखा यस्याः सा); of another plant (जलपिप्पली) or गजपिप्पली (विषलाङ्गला) (Mar. जल-गज पिंपळी) -ज्वाला 1 the flame or glow of fire. -2 [अग्नेर्ज्वालेव शिखा यस्याः सा] N. of a plant with red blossoms, chiefly used by dyers, Grislea Tomentosa (Mar. धायफूल, धायटी). -तप् *a.* [अग्निना तप्यते; तप् -क्विप्] having